

Прегледни рад

ГЕОГРАФСKE РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

Драго Тодић^{1*} Светлана Милошевић*

* Универзитет у Бањој Луци - Природно-математички факултет

Извод: Аустралија је једини континент који у потпуности припада јужној хемисфери, удаљен од најближег континента 3.200 км, због чега је најкасније откривен и истражен. Пронашли су је европски морепловци, те је због тога историјски, економски и политички вишеструко повезана са Европом. Својом површином од 7,7 милиона км², Аустралија је најмањи континент, а истовремено једина земља – континент. Иако је Аустралија најмањи континент са најмањим бројем становника, она се развила до те мјере да је њена улога у свјетској привреди знатно већа од оне коју би требала имати сразмјерно величини и броју становника. Не треба занемарити чињеницу да се ради о континенту – држави неоптерећеном унутрашњим државним границама које би спутавале економски развој.

Кључне ријечи: Аустралија, регионализација, савремени развој.

Abstract: Australia is the only continent that belongs entirely to the Southern Hemisphere, 3,200 kilometers away from the nearest continent, and the reason why it is the last discovered and explored country. Australia was discovered by European navigators, and therefore historically, economically and politically it is multifunctional related with Europe. The area of 7.7 million square kilometers makes Australia the smallest continent and simultaneously the only country - continent. Although Australia is the smallest continent with the lowest number of inhabitants, it has developed to such an extent that its role in the world economy is much bigger than what it should be in proportion to the size and population. We should not ignore the fact that it is a continent - country which is unburdened with the internal state borders that would hamper its economic development.

Key words: Australia, regionalization, contemporary development.

Увод

Издавање географских регија Аустралије у досадашњој географској литератури је маргинализован, јер се географска проблематика овог континента обрађивала по савезним државама и територијама. Уважавајући принципе географске регионализације, као и специфичности физиономије и специфичности нодално-функционалних обиљежја Аустралије,

---

¹ Контакт адреса: mirko@gef.bg.ac.rs

примјењена су два принципа регионализације: физиономски и нодално-функционални. По тој основи Аустралија се условно може подјелити на шест просторно-географских цјелина (регија). Неке од њих су доминантно нодално-функционалне, као Југоисточна Аустралија и Сјевероисточна Аустралија, а неке домонантно физиономске, као Централна Аустралија. Физиономске регије су издвојене на основу физиономске хомогености природног, али и њиме условљеног културног пејсажа (ландшафта).

Оне у принципу одражавају специфичну физиономију простора. Основни критеријуми примјењени у поступку диференцијације по нодално-функционалном принципу су: број и територијални размјештај становништва, мрежа насеља, функционални капацитет водећих развојних центара, саобраћајна инфраструктура и др. У принципу, ради се о просторним цјелинама условно хомогених садржаја интегрисаних, посредством развојних центара, у функционалне цјелине.

Југоисточна Аустралија

Југоисточна Аустралија обухвата највећи дио државе Нови Јужни Велс, Викторију и југоисточне дијелове Јужне Аустралије. Регија излази на Тихи и Индијски океан на простору од града Бризбејна на сјеверу, до рта Вилсон на југу и полуострва Ејр и Спенсеровог залива на западу. Прелазни дио регије од приморских равница ка унутрашњости чине Плаве планине и Аустралијске Алпе, а саму унутрашњост чини подручје завале Мари – Дарлинг. Због изузетно повољног географског положаја, повољне климе и првог доласка Европљана, ова регија је била и остала нуклеус развоја аустралијског континента. Иако захвата само један милион км² (13% Аустралије), у овој регији је сконцентрисано око 63,3% становништва Аустралије (13,8 милиона), што је уз значајно привредно богатство условило и њен водећи индустријско – аграрни развој (двје трећине пољопривредне и три четвртине индустријске производње Аустралијске државе).

Југоисточну Аустралију према Тихом океану затварају Модро горје или Плаве планине (Блуе Моунтаинс) и Аустралијске Алпе, (врх Кошћушко 2.228 м). По свом имену, изгледу и грађи подсећају на младе вјеначне планине, иако то нису. Ови планински вијенци издигнути су у карбону и перму, чији се рељеф задржао до данас уз незнатна помјерања у терцијару, чију основу чине гранити палеозојске старости, а највећи дио површинских стијена су кречњаци. Због ендеогених покрета, планински систем је разломљен дубоким ријечним кањонима и многобројним пећинама од којих су посебно привлачне и туристички уређене Џенолен пећине на западној страни Плавих планина.

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

У климатском погледу, Југоисточна Аустралија припада подручју океанске топле климе са топлим љетима. Количина падавина се креће од 1000-1500 мм у предгорју Плавих планина и Аустралијских Алпа. Љетне просјечне температуре (јануар – март) у приморским предјелима се крећу око 21°C, а зимске (јуни – август) око 12°C. Изузетак чине поменути планински вијенци који током зиме имају температуре са негативним предзнаком, када пада и снијег.

Права благодат за ову регију су ријеке Мари, Дарлинг и Марамбиц, чије се појединачне дужине крећу око 2600 км. Због великог значаја у наводњавању земљишта њихова регулација са уставама, бранама и преводницама траје већ више од 100 година. Читавим системом наводњавања доминирају бране Хам и Дартмалт, чије ујезерене воде служе за натапање земљишта и снабдијевање насеља питком водом. Такви захвати су условили велику производњу житарица (пшеница, рижа), воћа и поврћа.

Биљни и животињски свијет ове регије доживио је највеће промјене од доласка Европљана. Многе аутохтоне врсте торбара потиснуте су према унутрашњости континента, посебно након интензивног развоја сточарства, првенствено овчарства и говедарства. Од донесених питомих врста кунића и паса развиле су се праве дивље врсте, које су велики проблем за фармере.

Читавим подручјем регије доминирају подзоласта земљишта и тзв. црне земље које својим изгледом и нешто мањом плодношћу подсјећају на чернозем. Од 51,3 милиона хектара ораница и трајних засада око 70% отпада на подручје ове регије. У њој доминирају велика добро опремљена и специјализована производња на имањима просјечне величине од 3.700 хектара и фармама величине од 50-100 хиљада хектара. У унутрашњости регије су највећа поља пшенице и риже, као и сточарских фарми, а у приобалном дијелу узгој воћа (наранџе, мандарине, лимуна и брескве), винове лозе и поврћа. На бази тога је развијена прехрамбена индустрија прераде меса, млијечних производа и воћа.

Ембрион аустралијског рударства је у овој регији, тачније у савезној држави Викторији, гдје је откриће злата 1851. године (залеђе Мелбурна) покренуло златну грозницу и масовно насељавање. Уз то, откривена су и највећа налазишта каменог угља код Њукасла и у Јужној Аустралији (Ли Крик), а највећи хидроенергетски систем изграђен је у Сњежним планинама (16 хидро електрана), одакле се воде преусмјеравају у ток ријеке Марамбици. Највећа нафтна и гасна поља су у Басовом пролазу према Тасманији. Највећа налазишта жељезне руде су у непосредној близини Спенсеровог залива, а руде обојених метала (олова, цинка, сребра) и опала у Новом Јужом Велсу.

Концентрацију индустријских погона условила је концентрација становништва и природних богатстава у залеђу Сиднеја, Мелбурна и Аделајда. У овој регији је преко 70% радних мјеста у индустрији (прерада обојених метала, црна металургија, машинска, хемијска и прехранбена индустрија) сконцентрисано у залеђини градова Сиднеја и Мелбурна. Због снажне литорализације обалног подручја, које је спона унутрашњости регије и Пацифика, највећу улогу су одиграли већ поменути градови и Басов пролаз. Највећи градови Сиднеј и Мелбурн су уједно и највеће луке у којима је дио лучког комплекса са великим рафинеријама и највећим контејнерским терминалом на јужној хемисфери. Због снажног развоја Сиднеј често називају „аустралијски Њујорк“. Управо је од Сиднеја до Перта на западу, изграђена најзначајнија и најдужа аустралијска жељезничка пруга (Indian Pacific Express – 4.350 км).

Сиднеј (4,3 милиона становника) је основан 1788. године на обалама луке Џексон за прихват енглеских осуђеника, првих имиграната овог континента. Изграђен је на ниским побрђима величанствене природне луке са заливом Ботани Беј. Најстарији дио града дјелимично очуван у најстаријем језгру Рокс. Сиднеј красе бројне грађевине и установе од којих су двије најпрепознатљивије; дивовски сиднејски мост „Харбур“ који спаја стари и нови дио града и зграда Сиднејске опере на једном од најљепших залива на самом улазу у луку. Краљевски национални парк основан је 1879. године као други најстарији национални парк на свијету, одмах после Јелоустона. Сиднеј је највећи туристички центар државе. Град је најстарији универзитетски центар Аустралије (од 1850.). Има развијену индустрију, велики је лучки и финансијски центар. Водећи је макрорегионални центар Аустралије са интернационалном улогом и значајем.

Мелбурн (3,8 милиона становника) је подигнут у заливу Порт Филип 1835. године. Својим стилем подсећа на градске четврти Лондона, иако су га основали досељеници са Тасманије. Од оснивања је важио за главни град државе Викторије, а потом све до 1926. године и престоницу Аустралијског савеза. Прави је мултиетнички град са изразитим градским четвртима Италијана, Грка, Кинеза, Вијетнамаца и неких других народа. Мелбурн је и град спорта током цијеле године (тениски турнири, трке Формуле 1), што све скупа привлачи знатан број туриста. Град је добро повезан са свијетом преко међународног аеродрома „Есендон“ и извозно увозном луком.

Аделајд (1,2 милиона становника) је главни град савезне државе Јужне Аустралије. Основан је 1836. године уз Спенсеров залив, на ушћу ријеке Торенс. Повољан положај и рудама богато залеђе убрзали су развој града са издиференцираним четвртима за стамбену, пословну и трговачку дјелатност. Извозно увозна оријентација је базирана на великим налазиш-

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

тима жељезне руде, обојених руда и пољопривредних производа (пшенице, агрума, маслина, вина, грожђа). У залеђу су велика постројења за прераду нафте која се транспортује нафтоводима. Аделаид има развијену индустрију, жељезничку пругу и аутопутеве.

Канберга (325 хиљада становника) је главни град формиран да би се ријешило супарништво између најстарије аустралијске савезне државе Нови Јужни Велс и привредно најразвијеније државе Викторије. Преговори су трајали од 1901. до 1908. године, када је Парламент одабрао локацију за изградњу Канбере 298 км југозападно од Сиднеја и 650 км сјевероисточно од Мелбурна на 650 м надморске висине у ријечном проширењу дугом 3 до 4 км на површини од 2.430 км². Камен темељац свечано је ударен 1913. године да би прва зграда Парламента била саграђена тек 1927. године. Тада је и одржано прво засједање парламента, чиме је град и формално преузео функцију главног управног центра државе.

Готово 90% активног становништва је запослено у администрацији, научно истраживачким и образовним установама, по чему има велике сличности са Вашингтоном. Значајан је и туристички центар због саме улоге главног града и специфичне изградње у просторном и архитектонском смислу.

Сјевероисточна Аустралија

Сјевероисточна Аустралија се простире уз Пацифичку обалу од полуострва Јорк до границе са савезном државом Нови Јужни Велс на подручју Великог разводног горја, а у унутрашњости захвата највећи дио Великог артешког басена. По својој површини од 1,5 милиона км² (19,6 % Аустралије), друга је аустралијска регија по величини, са око 4,4 милиона становника. Сјевероисточна Аустралија заузима највећи дио савезне државе Квинсланд (Краљичина земља), која по својим географским карактеристикама и привредном развоју има значајну улогу у укупном развоју земље. То се посебно односи на развој пољопривредних грана, првенствено сточарства (говедарства), а затим по значајном удјелу узгоја житарица и водећој производњи шећера. Регија представља значајан ревер рудника угља, руда обојених метала и уранове руде.

У рељефном погледу Сјевероисточну Аустралију чине Аустралијски Кордиљери, тачније Велико разводно горје (Great Dividing Range) са највећом надморском висином од 1.657 м, издигнуто у карбону и перму. Дуж већег дијела Пацифичког приморја пружа се Велики корални гребен у дужини од 2.000 км и ширини од 15-140 км. Љепота и разноликост коралног гребена потиче од 3.000 коралних гребена, острва, атола и лагуна од којих је сваки у различитој фази развоја. Гребен је настао у задњих 10.000

година, од завршетка леденог доба, током којег су се океани подигли до данашњег нивоа. Због тога је подручје проглашено за Национални парк.

У климатском погледу, велике су разлике између сјеверног и јужног дијела регије. Крајњи сјеверни дијелови полуострва Јорк су под утицајем тропске монсунске климе са два годишња доба, изразито влажним и сувим периодом. Унутрашњост регије позната је под именом Велика артешка завала, чија је специфичност артешка вода која понире у највећем дијелу Великих разводних планина. Смањену количину падавина надокнађује подземна артешка вода која се користи артешким бунарима још од 1880. године, која је основ развоју говедарства ове регије.

Ријечна корита су највећи дио године суха (крикови), а дужа ријечна корита настала су без сумње у влажније доба, када су постојали нормални ријечни токови. Ријечна корита су испуњена водом само у влажном периоду године, када неке од њих (Диамантина) плаве велике површине. Пејзаж накратко добије зелену боју која брзо нестане наступом дужег сушног периода. Због своје заслаћености, вода се не користи за наводњавање.

У сјеверним предјелима регије, у области полуострва Јорк и знатном приморском дијелу Квинсланда, заступљене су тропске кишне шуме. Нижи спратови су представљени лијанама и епифитама. Према западу и унутрашњости регије оне прелазе у свијетле шуме које окружују њене сушне унутрашње дијелове. Такве шуме су прошаране травним покривачем одличне квалитете за испашу стоке. Шумско-травне површине према унутрашњости прелазе у вегетацију грмља, најчешће са бодљама, из грмолике заједнице спинифекса.

Регија Сјевероисточне Аустралије може се подијелити на три субрегионалне цјелине: Сјеверну, Средњу и Јужну субрегију.

Сјеверна субрегија лежи у субекваторијалном појасу, између 12. и 20. степена ј.г.ш. Отворена је према сјеверном и источном приморју. Због својих природногеографских одлика право тропског подручја има изразито велику количину падавина, високе температуре и бујну вегетацију. Таква обиљежја онемогућила су њено најраније насељавање европским досељеницима, па су предузете опсежне мјере за сузбијање разних тропских болести и изградњу основне инфраструктуре. Први досељеници били су Англосаксонци, затим Јапанци и Кинези, а у најновије вријеме народи Јужне Европе, највише Италијани. Због повољне климе и субвенција државе у насељавању ових простора интензивирана је производња тропских култура (банана, ананас, рижа, чај) и шећерне трске, по којој је и препознатљива ова субрегија. Непрегледне плантаже шећерне трске доминирају у културном пејзажу фарми, просјечне величине око 30 хектара. Непосредно прије жетве шећерна трска се запали да се истјерају змије, инсекти и да изгоре сухи листови. Када се ватра смири у поља стижу

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

машине за комбајнирање шећерне трске и њен превоз до локалних творница за њену примарну и секундарну прераду. Највећи дио (око 80 %) прерађеног шећера се извози на свјетско тржиште. Унутрашњост ове субрегије чине дисециране планине Великог разводног горја, богате рудама обојених метала (бакар, олово, цинк), боксита и уранијума. Врло повољна клима, односно температура воде, омогућила је формирање Великог коралног гребена у водама Пацифика, уз саму обалу ове субрегије. Он се протеже паралелно са обалом, на удаљености од 8 до 160 км, у дужини од 2.000 км, у облику коралних спрудова, гребена и оточића, чији се број мијења у зависности од плиме и осеке.

Т а у н з в и л (130.000 становника) је главно привредно средиште и лука, као и прво градско насеље у овој области. Има развијену прехранбену индустрију на бази узгоја тропских култура и развијеног сточарства у залеђу. Значајан је и туристички центар због близине Великог коралног гребена и више националних паркова.

К е р и с је највећи туристички центар ове субрегије. У његовој се непосредној близини, поред Великог коралног гребена, налазе резервати природе, тропске кишне шуме, егзотична острва, плаже и егзотичне планине.

Средишња субрегија према западу се спушта у степско-полупустињске предјеле Артешке завале. Кроз ову субрегију наставља се појас узгоја шећерне трске у обалном појасу. У залеђу су позната лежишта и рудници обојених метала (бакар, сребро, злато), као и познати угљенокопи каменог угља. Унутрашњост субрегије чине дијелови Велике артешке завале, чију основну црту пејзажа представљају предјели грмолике ксерофилне вегетације, због недостатка воде. Основу културног пејзажа чине бројни артешки бунари – напајалишта за стоку и дивље животиње (кенгуре, емуе, корњаче).

Р о к х а м п т о н је највећи привредни центар са великим фабрикама за прераду меса и луком за утовар руде бакра. Град је значајна ракрсница путне мреже обалног подручја и унутрашњости.

Јужна субрегија се простире у приморској равници јужних дијелова Разводног горја, на дијеловима горја и југоисточним предјелима Велике артешке завале. Природни је наставак средишње субрегије, до границе са Југоисточном аустралијском регијом. Подручје пацифичке фасаде има сва обиљежја влажне океанске климе, а подручје према унутрашњости има обиљежја степскопустињске климе. У приобалном подручју и нижим планинским предјелима је развијено ратарство, а у унутрашњости сточарство фармерског типа. Уз саму обалу су сконцентрисани рудници мрког угља, а на источним падинама Великог разводног горја су најмногбројнији угљенокопи квалитетног каменог угља.

Б р и з б е ј н (1,9 милиона становника) је највећи град ове регије, у чијој је индустријској зони сконцентрисана тешка индустрија (челичане, метална, машинска, аутомобилска). У широј зони је заступљена прехранбена, хемијска, дрвна и текстилна индустрија. Захваљујући интензивном сточарству и ратарству, град Бризбејн има највеће клаонице за стоку и фабрике за прераду меса, па га називају „аустралијски Чикаго“.

Западна Аустралија

Површином, од 1,2 милиона км², чини 15,6% укупне површине Аустралије, са само 2,5 милиона становника. Западном границом ова регија излази на Индијски океан, док јој источна граница чини прелазно подручје полупустиња ка великим аустралијским пустињама. Ако се издвоји југозападни дио регије (Свонленд), то је простор сурове природе са изразито аридном климом. Западне обале су слабо разуђене, једноличне и најчешће стрме. Понегдје чине проширена ушћа ријека од којих је већина повремениог тока. Као таква, обала је без већих насеља и лука, осим града Перта који је настао у ријечном проширењу ријеке Свон, која је пробила клисуру кроз планину Дарлинг.

Основу рељефа регије чини Западно-аустралијска висораван која је прајезгро Аустралије, чија је просјечна надморска висина од 300 до 500 м. Са висоравни се протежу усамљене планине, чија висина не прелази 1.200 м. Честа је појава расједа са хоризонталним слојевима стијена, чију основу чине кристаласти шкриљци. Највећи дио унутрашњости захвата Јилгарнски плато са надморском висином до 400 м, који има облик плитке удолине. Због мале количине падавина, у пејзажу преовлађују сува ријечна корита и слана удубљења. У југозападном дијелу платоа издижу се Стирлинг и Дарлинг планине са висинама до 1.000 м, а на сјеверозападу планине Робинсон и Хамерсли са нешто вишим надморским висинама до 1.200 м. Планине су највећим дијелом испресјецане са сталним и повременим ријечним токовима кањонског типа.

Најповољнију климу Западна Аустралија има у својим југозападним дијеловима, са свим карактеристикама европског медитерана. Просјечна количина падавина прелази 1.000 мм, али само у том дијелу регије, с тим да је заступљено влажно зимско и љетње сушно доба. Унутрашњост регије је типично полупустињско подручје, гдје врело сунце спржи биљне заједнице спинифекса, па се јављају чести пожари.

Ријечни токови и остале водене површине зависе од продора западних влажних ваздушних маса. Због тога су најчешћи повремени водни токови који пресушују, а само поједине ријеке имају сталне токове (Свон, Марчисон). Због изузетне старости рељефа, ријеке су усјекле дубоке

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

кањоне, у чијој сјенци расту аутохтоне врсте еукалиптуса, палми и папрати, што није случај са околним висоравнима. Када ријеке пресуше, вода се задржава у рукавцима и депресијама око којих се налази и опстаје биљни и животињски свијет.

Највећи дио регије је прелазно полупустињско подручје које има најтоплија мјеста на континенту, као што је Џимбл Бар (просјечна годишња температура 32°C). Изузетак чини југозападни дио регије у којој су заступљена велика поља под житарицама и плантажама воћа које су, захваљујући повољној клими и наводњавању из сталних ријечних токова, замјениле аутохтоне биљне врсте. Захваљујући великим просторствима заступљено је овчарство, чији број се креће око 35 милиона, па је ова регија велики извозник овчијег меса и вуне.

У насељавању могу се издвојити три фазе. *Прва фаза* везује се за период постојања кажњеничке колоније из доба златне грознице. Насељавање има велике сличности са насељавањем Калифорније у САД-у, гдје је пресудну улогу одиграла "златна грозница". Била је то друга златна грозница на простору Аустралије, после оне у савезној држави Викторији 1851. године. Нова налазишта злата 1890. године била су овог пута у Западној Аустралији. Центар је био новоосновани град Калгурли, изграђен у негостољубивој пустињи која није имала ни најминималније услове за живот копача.

Након кратког времена већина налазишта злата је исцрпљена, па су мали рударски центри постали "умирући градови". Производња злата одржала се до данас једино у подручју града Калгулри Булдер (40.000 становника). За њега се каже да је "чудно острво модерне цивилизације усред сурове пустиње". Након открића злата приступило се обезбјеђењу минималних услова за живот, прије свега снабдијевањем водом и саобраћајним повезивањем. У ту сврху је изграђен водовод дуг 566 км, од града Перта до Калгурлија, при чему је савладана и висинска разлика од 430 м. Водовод је продужен до појединих рудника у непосредној околини, а изграђена је и жељезничка пруга од Аделајда до Перта, која пролази овим златоносним рејоном. Експлоатација злата је и до данас остала рентабилна, па је човјек изводио праве техничке подвиге да би се дочепео овог племенитог метала. Напуштени рудници подсећају на мјесечеву површину, јер је велики дио природног пејзажа разрован и препуштен еолској ерозији.

Друга фаза насељавања и развоја Западне Аустралије одређена је аграрном валоризацијом њене југозападне обале, која има изузетно повољна физичкогеографска обиљежја (плодно земљиште, суптропску климу, могућности наводњавања из сталних водотокова). На најплоднијем земљишту (4,2 милиона хектара), узгајају се житарице (првенствено пшеница), воће и поврће, а на околним пашњацима заступљено је сточарство

(овчарство). Упоредо са развојем ратарства развија се и овчарство, па је цијела област позната по извозу пшенице и овчијег меса.

Трећа фаза развоја Западне Аустралије углавном је везана за развој рударства, пошто су у подручју Дарлинг и Стирлинг планина откривени рудници жељеза, каменог, мрког угља и боксита. Развој индустрије везан је за Други свјетски рат и укључивање Аустралије на страни савезника. Тренд индустријског развоја настављен је и до данас. Овај дио Западне Аустралије је значајан извозник жељезне руде и боксита према земљама источне Азије, првенствено Јапана. Развој сјеверозападног дијела регије везан је за највећа налазишта жељезне руде. Налазишта су на подручју планина Робинсон и Хамерсли. Руда се транспортује жељезницом. Управо се из ове области највеће количине руде извозе у Јапан, што је због "близине" транспорта руде један од фактора феноменалне експанзије јапанске производње челика.

Најсјевернији предјели регије Западне Аустралије "резервисани" су за сточарство, и то говедарство. Због оскудности пашњака за свако говече је годишње потребно 50 хектара, па су сточарске фарме распорешене у недоглед, без оградe, са чуварима стоке на мотоциклима.

П е р т (1,5 милиона становника) је највећи привредни, административни и културни центар регије, основан 1929. године у долини ријеке Свон, 15-ак километара од њеног ушћа. Има развијену црну металургију, металну, машинску, прехранбену и бродоградилишну индустрију. Трансаустралијском жељезничком пругом повезан је са Сиднејом, а мрежом аутопутева са свим већим градовима Аустралије. Међутим, најбрже везе града са већим градовима земље остварују се авионским саобраћајем. Град је значајан туристички центар захваљујући антропогеним туристичким мотивима (музеји, галерије, катедрале), парковима природе у непосредној близини и дугим пјешчаним плажама.

Ф р и м а н т л је главна лука и предграђе Перта на самом ушћу ријеке Свон. Највећа је лука Западне Аустралије и завршна крајња тачка трансаустралијске жељезнице. Захваљујући модерној луци и саобраћајним везама са унутрашњости, има развијену бродоградњу, металну, дрвну и млинску индустрију и рафинерију нафте. Главни извозни артикли су житарице, месо, воће, дрво и руда боксита.

Сјеверна Аустралија

Сјеверна Аустралија се простире на подручју сјеверноаустралијске територије, сјеверним дјеловима савезне државе Западне Аустралије и малим дјелом сјеверозападног Квинсланда. Окосницу ове регије чини Арнхемова земља која на сјеверу дубоко продире у Тиморско

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

и Арафурско море, на западу у Индјиски океан и на истоку у Карпентаријски залив. Регија својом површином захвата 1,2 милиона км и свега 1,1 % становништва Аустралије. Сјеверна Аустралија је регија великих контраста у климатском смислу, јер својим сјеверним дијелом задира у тропске области, а јужним у права пустињска подручја. Тај ријетко насељени простор је био и остао контактна зона првих насељавања континента из Југозападне Азије, чије одлике је задржао до данас, јер је ова регија била и остала подручје старосједилачког становништва.

Сјеверне предјеле регије чини висораван Арнхемова земља, са просјечном надморском висином од 300 м. Висораван се благо спушта према плитким басенима Арафурског и Тиморског мора, а према југу се спушта у платое високе око 200 м. Читаво подручје висоравни грађено је од кварцног пјешчара, кварцита и вулканских стијена. Највећи дио обалног подручја је неприступачан због густе мочварне (мангрове) вегетације и њеног интензивног спуштања током геолошке прошлости, при чему су сва ријечна ушћа потпољена. Спуштањем копна, море је преплавило најниже дијелове, чиме је формирано мноштво полуострва, залива и острва. Ова тропска аустралијска регија има стално високе температуре са малим годишњим колебањем. Највећи дио је под утицајем влажних монсуна са изразитом тропском климом.

Сјеверна Аустралија обилује ријечним токовима и мочварама, које љети у влажном периоду године плаве пространа подручја, а зими због високе температуре и мале количине падавина водени токови пресушују. Због тога су плодне ријечне долине љети угрожене великим водама, а у другом периоду године недостатком воде у облику падавина. Наведеним природним непогодностима доприносе многобројни инсекти, термити, крокодили и отровне змије који отежавају животне услове ове слабо насељене територије. Многобројни ријечни водопади у сушном периоду године пресушују, а ријеке задржавају воду у мирним рукавцима и доњим дјеловима токова.

Уз саму обалу распрострањене су шуме мангрова, чија је вегетација развијена у више спратова испреплетена лијанама, папратима, паллама и еукалиптусима. Према унутрашњости надовезују се свијетле листопадне шуме, влажне саване које смјењују саване с високим одрвењеним травама и скупинама шума уз ријечна корита. Оне прелазе у ријетке и ниске области с тврдолистним грмљем, познатим као скраб. На крајњем југу ове регије, скраб прелази у суве пустињске бодљикаве траве спинифекса у сусједној пустињској области Централне Аустралије. Подручје западног дијела Арнхемове земље, источно од града Дарвина, богато је разноврсним биљним и животињским заједницама. Због тога је заштићено оснивањем националног парка Какаду, просторно нешто мањег од Републике Српске

(19.107 км²). Име је добио по старосједилачком племену Гагуду. У њему расте више хиљада различитих биљака и најбројније аустралијске врсте птица, око 75 врста гмизаваца, од којих су на злу гласу индопацифички „морски“ крокодил, отровне змије, пас динго и термити. Национални парк је на листи свјетске баштине.

Први становници су дошли из Индонезије копненим путем, јер је током леденог доба ниво мора био нижи, а природно неусловна област била је прелазно подручје ка другим повољнијим дијеловима континента. О том периоду свједочи преко 7.000 мјеста, са цртежима на стијенама насталих у посљедњих 18.000 година. Оне су једини писани и материјални споменици прошлости Аборицина који су били скупљачи плодова, а једини додаци биљној храни били су инсекти, глодари и ситне животиње. Племенске групе су биле релативно статичне, јер је такве хране било у изобиљу, а проналазак копља и бумеранга био је револуционарно откриће за освајање других територија. И досељавање бијелаца је текло споро због удаљености од првих насељених подручја источне и јужне Аустралије, слабих комуникација и отежавајућих природних услова. Бијелци су најприје долазили са овцама које нису подносиле ово поднебље, па су најчешће угинуле, а примат је преузело екстензивно говедарство. У таквим условима старосједиоцима је отимана земља коју тек савремено законодавство враћа првобитним власницима. Рудници су и даље државно власништво. Ово „експериментално подручје“ за интеграцију домородаца само је дјелимично дало резултате.

Дјелимично досељавање азијских народа ограничено је законом о уселеничким квотама и другим мјерама које проводи аустралијска влада. О томе посебно свједочи просјечна насељеност од 0,2 становника по км², што је десет пута мање у односу на просјечну насељеност Аустралије. Највећи значај у развоју сточарства има западни дио Сјеверне Аустралије коју сачињава позаната Кимберлејска област, област савана. Развој говедарства датира из прве половине 20. вијека. Када је запријетила опасност од инвазије Јапанаца у Другом Свјетском рату већина фарми је била евакуисана према југоистоку континента. Како би се ова регија боље повезала са осталим дијеловима Аустралије, већ тада је почела изградња стратешких саобраћајница. Ту су и чувени сточарски путеви којима се стока креће по саванским пашњацима у потрази за бољом испашом, а често се и превози великим камионима, посебно конструисаним за ту сврху („друмски возови“). Развој регије прати стални недостатак радне снаге у свим привредним гранама. Регија служи само као транзит радне снаге која долази само на кратко, привучена високим зарадама. Њихов циљ је прикупити довољно материјалних средстава и наставити живот у привлачнијим дијеловима Аустралије.

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

Привредни значај ове регије порастао је открићем жељезне руде на острву Кокату и заливу Кинг, злата у области Холс Крика, те руде обојених метала (бакар, боксит). У новије вријеме је пронађено значајно лежиште нафте и гаса у водама Тиморског мора и приморском дијелу Кимберлејске области. Посебан значај има и изграђени гасовод од Алис Спрингса до Дарвина, што омогућује боље услове развоја ове регије. У приобалним западним дијеловима Сјеверне Аустралије становништво се некада бавило сакупљањем бисерних шкољки или је запослено у клаоницама стоке. Градска насеља су малобројна, а највећи град је Дарвин.

Д а р в и н (50.000 становника) је главни и највећи град регије значајан као административни, саобраћајни и привредни центар. Основали су га Холанђани 1869. године, а име је добио по Чарлсу Дарвину који је као научник први боравио на том простору. Град је два пута разаран; први пут у Првом свјетском рату када је страдао од јапанских ваздушних напада и други пут од циклонских вјетрова 1974. године. Значајан је туристички центар захваљујући близини Националног парка Какаду и многобројним мјестима пећинских слика аборицинске умјетности.

Централна Аустралија

Централна Аустралија захвата 2.6 мил/ км², што је 33,8 % територије земље. На том простору живи 1,8 % становништва Аустралије. Западни дио Централне Аустралије заузимају највеће аустралијске пустиње: Велика пјешчана пустиња, Гибсонова пустиња и велика Викторијина пустиња, а источни дио Симпсонова и Аранта пустиња. Између њих, у средишњем дијелу, су познате аустралијске планине Мақдонелове планине и Мезгрев, чија висина одудара од ове ниске висоравни, а досежу висине и до 1.600 м. Готово читав простор прекривају пустиње и полупустиње, па је то условило слабу насељеност.

Највећи дио регије захвата Западноаустралијска висораван грађена од гранита и гнајса. Ово језгро континента условљено је дебелим наслагама седимената разне старости. Највећи дио је захваћен најстаријим (каледонским) набирањем када су настале острвске планине (Мақдонел, Мазгрев и Флиндерс). Током мезозоица и кенозоика овај простор је засут наносима, а само мјестимично унутрашњи и уски терени били су захваћени спуштањем, при чему су мањи дјелови постали криптодепресије (басен језера Ејр). Основне климатске карактеристике везане су за пустиње и полупустиње ове регије, јер оне чине основну црту пејзажа.

Због велике континенталности влажне масе са сјевера и југоистока континента се загријавају и постају суве, па својом влагом не досежу у унутрашњост континента. Осим тога, централна Аустралија је у завјетри-

ни рубних Планина, па је присутно адијабетско загријавање ваздуха, што појачава аридност ових простора. Током године, у ове просторе продиру снажни тропски циклони који су приступи под називом “Вили – вили”, праћени правим олујама пустињске прашине. Због тога је годишња количина падавина сведена на 140 до 270 мм.

Биљни свијет је представљен оскудним формацијама мали скраба, мулга скраба и спинифекса. Понегдје се појављују ријетка стабла еукапилтуса кишобранасте крошње са ријетким лишћем на крајевима грана. Оно што чини аустралијске пустиње особеним су многобројни шарени цвјетови акацаја који се појаве након пљусковитих киша, али како се нагло појаве, тако нагло, недостатком влаге, увену и нестану. Травни покривач у нашем смислу прави је изузетак, а везан је само у рубним дијеловима и то само у влажном периоду године.

Због карактеристичности пејзажа, Централну Аустралију условно дијелимо на: 1. Западаноаустралијске пустиње; 2. Острвске планине; 3. Источне пустиње и депресије централне Аустралије;

Западноаустралијске пустиње су распрострањене између 17° и 30° ј.г.ш. и око 126° и.г.д. Оне су највеће пустиње Аустралије које у западним дијеловима прелазе у полупустиње, а у источном дијелу се протежу до поменутих острвских планина Централне Аустралије. Најпознатије су Велика пјешчана пустиња, Гибсонова и Велика Викторијина пустиња.

Велика пјешчана пустиња се простире у сјеверозападном дијелу Централне Аустралије између планина Макдонел, Петерман, Брук и Хедленд. Протеже се у широком појасу од 1.300 км, чија је површина 360.000 км², што је већи простор од многих европских држава. Пејзаж пустиње чине пјешчане дине, дужине између 40 и 50 км, са просјечном висином од 15 м. Дине су еолског поријекла са међусобном удаљеношћу од 400-800 м. Њихов источни дио прелази у камените и шљунковите предјеле са фосилним ерозивним терасама и језерским увалама. Просјечна годишња количина падавина је 250 мм, а љетне дневне температуре су међу највишим у Аустралији. На гребенима дина је заступљена грмолика биљка *зугосклоа paradoxa*, а на нижим падинама неке врсте спинифекса. Шикаре акације и ниских еукапилтуса помјешане са грмовитим биљним врстама заузимају котлине.

Гибсонова пустиња се надовезује на јужне предјеле Велике пјешчане пустиње, која је својим већим дијелом хамада, укупне површине 155.000 км². У пејзажу пустиње истичу се камените острвске трупине грађене од габра и доломита испресијечане сувим ријечним коритима. Нешто је богатија биљним свијетом од Велике пјешчане пустиње.

Велика Викторијина пустиња је највећа аустралијска пустиња. Површина је 424.000 км², што представља 7,5% укупне територије Аустралије. Пустиња лежи између Робинсон горја на западу и планина Мас-

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

греив и Петерман на истоку. На југу ова пустиња прелази у кречњачку зараван Наларбор. Она поражава својом једнообразношћу. Њена огромна прострaнства лишена су воде и потпуне одсућности крикова. Пустиња се спушта са 700 м надморске висине на сјеверу на 200 м на југу. Многобројне пјешчане дине уступају повремено свој простор заслањеним сухим језерским депресијама. На истоку прелази у простране депресије језера Ејр. И поред мале количине падавина, од 200 мм, њене дине су обрасле спинифексом, а мјестимично мулгом и мали скрабом. Име је добила по британској краљици Викторији. Све три аустралијске пустиње су врло слабо насељене. Мјестимично су насељене малобројним скупинама домородаца који живе од лова на кенгуре. Само у њиховим рубним, западним и сјеверозападним дијеловима су основане малобројне сточарске фарме. Изузетак чине и предјели у којима се врши експлоатација руда, али она су најчеће излована, привремена и забачена рударска насеља.

Острвске планине Централне Аустралије су уклијештене између западних и источних аустралијских пустиња. То су острвске планине Западно аустралијске плоче Макдонел и Мазгреив, између којих лежи низија језера Амадеус.

Планина Макдонел се простире око јужног повратника, у дужини од 650 км и ширини до 40 км. Просјечна висина је од 800-900 м, а само највећи врхови сежу до 1.500 м. Планина је на неколико мјеста просјечена клисурама, којима ријеке протичу највише два пута годишње. На некада влажнију климу подсјећа разграната мрежа фосилизованих ријечних долина и велико распрострањење рјечног шљунка (Васовић, 1971). Иако ове планине добијају и до 500 мм падавина, њихове стране су, због неповолне литолошке грађе, готово без биљног свијета. Долински предјели су најчешће зарасли скрабом, травама, и ријетким дрвећем које донекле разбија монотонију голих планинских пејзажа.

Предјели сјеверно од Макдонелове планине прекривени су мулга скрабом који је мјестимично толико густ да је непроходан и чији је простор непогодан за било какво привређивање. Једино су налазишта злата привукла становништво око градића Бароу Крика. Велики дио простора је под термитњацима који чине најизразитију физиономију ових творевина на аустралијском континенту. Простор између Макдонелове и Мазгреив планине већим дијелом чини низија језера Амадеус. Највећи дио ове регије прекривен је црвенкастим динама обраслим спинифексом и мулга скрабом или покривених корама соли. Простор карактеришу мјестимично издигнути пјешчани стубови и до 60 м висине. Средином низије протеже се језеро Амадеус, која је у ствари посебна, и литературно непозната врста пустиње. Језеро је умјесто водом испуњено бљештаво – бијелом соли која

искључује готово сваки облик живота, па се на хоризонту не примјећује готово никакво зеленило.

Планина Мазгреив затвара низију Амадеус са јужне стране. Грађена је од гранита старе архајске стијене, а само подножје планине типичан је ерг прекривен спинифексом. И ова планина готово је ненасељена, а повремено је посјећују сточари са стадима из водом богатијих, источних предјела. Међутим, и то зависи од нешто влажнијих година које у овим предјелима нису баш честе.

Источне пустиње и депресије Централне Ааустралије простиру се на рубним источним дијеловима Западноаустралијске плоче. Њихову јужну границу чини масив Флиндерс, а према сјеверу плато Беркли. И ове предјеле највише прекривају пустиње. Уз изразиту нередовност падавина, годишња количина је од 120 до 250 мм, а понекад се излучи само 20-30 мм. Услови за живот су веома тешки и траже велика одрицања и материјална улагања, не толико због пустињског климата, него због ненормалних услова за снабдијевање водом. Дубина артешких вода је најчешће већа од 2.000 м, па су трошкови бушења бар два пута већи него у сусједним равницама Великог артешког басена. И након скупог бушења, артешка вода је најчешће близу тачке кључања, што изискује додатне радове за њено расхлађивање.

Симпсонова пустиња, површине 176.500 км², се простире на самој тремеђи Сјеверне територије, Квинсланда и Јужне Аустралије са димензијама од 400 км. Ово беживотно подручје „велике суморне равнице“, на чијем пејсажу доминирају гребени тамно црвеног пјеска, подсећа на узбуркане таласе мора висине до 20 м. Бразде између дина дјелују као дубоки басени испуњени мастилом и назубљеним стијенама. На исушеној земљи, са само 125 мм падавина годишње, успију само да преживе чудновати грмови траве. Дине су формирали вјетрови, још у праисторијско доба. Оне и данас изгледају као прије 14.000 година, након што су се вјетрови стишали, а количина кише омогућила грмљу и трави да коријењем учврсте пијесак. Сличних особина је и пустиња Аранта, сјеверно од језера Ејр, која је типични ерг грађен од црвеног пијеска. Ободни предјели испресијецани су густом и замршеном мрежом сувих корита - крикова. Млађи од њих дубоко су везани у растреситом тлу, док се други губе у пустињи, у мору пијеска. Када отпочне киша, вода се слијева криковима ријеке Куперс Крик и ријеке Дијамантине. Ријечна корита не могу да приме сву воду која плави простране површине или се растаче на многобројне рукавце. На тако поплављеним теренима нагло се развија травни покривач, али не задуго. Високе температуре у кратком року спрже њежне траве, а само се одржи добро познати пустињски становник спинифекс.

А л и с С п р и н г с је једино веће градско насеље са само 28.000 становника. Поред познате раскрснице путева, град је познат по многим

грађевинама из епохе самог настанка и музејима на отвореном. Због нових налазишта нафте и гаса град се почео привредно опорављати.

Тасманија

Тасманија је најјужнија и најмања политичка и просторно издиференцирана цјелина Аустралије. Заузима само 1% територије и 2,5% њеног становништва. Својим изгледом подсећа на људско срце, мада је чешће зову „острво јабука“ због њеног изгледа и велике производње јабука. По површини (68.332 км²) је скоро три пута већа од Републике Српске, мада има дупло мање становника. Од Аустралије је дијели 200 км широк, стално узбуркан, Басов пролаз који спаја Индијски и Тихи океан. Ближи Антарктику од стално насељеног копна су Нови Зеланд и Аргентина, али је Тасманија ближа јужном магнетном полу (око 66° ј.г.ш.) од којег је дијеле водена пространства Тихог океана у дужини од само 2.400 км.

Тасманија је откривена 1642. године, од стране Холанђанина Абела Тасмана. Дуго се звала Ван Диemenова Земља, а своје данашње име носи од средине 19. вијека. Као и остали дио Аустралије, била је под енглесјом влашћу до 1855. године, када је добила самосталност и 1901. године ушла у Аустралијски савез.

У ранијој геолошјој прошлости Тасманија је била у сјлопу аустралијског континента. Има изражене све одлике рељефа, на релативно малом простору, као и матични континент. Спуштањем тла у Басовом пролазу одвојена је од матичног копна, а грађена је од прекамбријских и палеозојских стијена. Има разуђену обалу, грађену углавном од пјешчара са доста клифова, пјешчаних плажа и естуарских ушћа. Тасманово горје се пружа на истоку и на западу острва. Својим изгледом и грађом представља продужетак Аустралијских Кордиљера. Између западних виших и источних нижих планинских ланаца су централне планинске висоравни и језерске области избраздане ледничком ерозијом, а након тога ријечном и језерском ерозијом. Пространи покрови скрућене (охлађене) лаве подјсећају и на некадашњу вулканску активност која већ дуже вријеме мирује у утроби земље. Са највиших врхова планина (Оса – 1.617 м) рељеф се нагло спушта у приморске равнице западне Тасманије, а према истоку и југу степенасто у виду површи званих „тиерс“, са којих теку највеће ријеке.

Тасманија је у зони сталних западних вјетрова који доносе велике количине падавина са 150 до 240 кишних и сњежних дана у години. Њени западни предјели примају око 2.800 мм падавина годишње, а њени, 100 км удаљени, средишњи и источни дијелови само 500 мм падавина. Клима је резултат је географске ширине, топлих мора, влажних вјетрова и умјерене надморске висине. За разлику од матичног континента, Тасманија има пово-

љну климу са израженим годишњим добима. Средње лјетње температуре (децембар – април) у приморској области су од 21° до 23° Ц, а средње зимске (јул – октобар) су између 5° и 7° Ц. За Тасманију су карактеристична стална ваздушна струјања, али и најнепријатнија у зимским мјесецима када долазе са Антарктика и доносе обилне сњежне падавине у планинским предјелима.

Хидрографију Тасманије чине мнообројне ријеке и језера. Због велике количине падавина, ријеке су богате водом, а због малог пространства острва, кратког су тока, усјеченог вертикалном ерозијом у планинским површима. Највеће ријеке (Тамар, Гордон, Дервент, Хуан) су кратког тока, богате водом и погодним потопљеним ушћима – естуарима за пристајање мањим бродовима. Како је за вријеме глацијације Тасманија својим највишим дијелом била под ледом, лед је својим ерозивним и акумулативним радом условио настанак бројних ледничких језера. Велики број језера на релативно малом простору (Велико, Гордон, Артурово, Сорел, Ехо, Краљ Вилијам, Свети Клер) чини Тасманију „Финском јужне хемисфере“.

Тасманија је по заступљености шума (44 % матичне територије) сушта супротност матичном континенту Аустралији. Њене планине су прекривене влажним шумама еукалиптуса и буковим шумама. У нижим дијеловима су шуме еукалиптуса, мирте и акација. Сви облици флоре и фауне најбоље су очувани у 15 националних паркова и више резервата. У појединим парковима могу се видјети примјерци Хуон бора, високог 90 м и старог преко 2.000 година, при чему су прави парњаци америчким секвојама. Ове шуме се сматрају најљепшим на свијету. Југозападни национални парк, са површином од 6.052 км², спада у највеће и најљепше националне паркове свијета. Због своје изолираности, животињски свијет Тасманије прави је представник континента „живих фосила“. На њој су многобројне врсте торбара (кенгура, кљунара и мишева тоболчара), емуа, птица селица са Антарктика и Сибира, пеликана, чапљи, бијелих и црних лабудова, папагаја и других. Мора се напоменути и то да су „све тасманијске змије отровне“, посебно када су у питању тиграсте змије. Двије су врсте тасманијске фауне посебно инетересантне, јер су ендеми међу ендемима Аустралије. То је тајанствени Тасманијски ђаво (торбар), стрвинар тежак само до 8 кг, али због његових снажних чељусти супроставља се и много већим животињама. На другој страни је најмањи тасманијски патуљаст пингвин тежак 1 кг, птица која „лети“ под водом. Нажалост, одавно је изумрла врста тасманијског тигра (изумро 1933. године). Постоје реалне идеје да се ова врста клонирањем поново врати у природу. Обавезни становници у водама око Тасманије су китови, делфини, ајкуле и рибе, лосос и туна у морима, док су језера богата пастрмкама.

ГЕОГРАФСКЕ РЕГИЈЕ АУСТРАЛИЈЕ

Прастановници Тасманије, Тасманијски Аборидини (Тасманци), су због удаљености и слабе везе са матичним континентом Аустралијом били малобројни (око 5.000, племенски организовани).

Први Европљани који су долазили на обале Тасманије били су китоловци. Насељавања кажњеника трајала су од 1803. до 1857. године када је услиједила забрана њиховог даљег усељавања. Колонисти су заједно са кажњеницима сурово поступали са домородцима тако да их је око 1830. године остало свега 300. Да би се домородци „сачували“ од потпуног уништења пресељени су на пусто острво Флиндерс, гдје су изумрли „због болести“ и убијања. Посљедња Тасманка Труганини умрла је 1876. године. Тако су аутохторни Тасманци нестали као народ у истребљивачком рату којег су водили европски англосаксонски досељеници (Ирци, Шкоти, Велшани и Енглези) у раздобљу од само 50 година.

Иако су Тасманију открили Холанђани, она је по Британском споразуму из 1803. године припала Британској круни. Масовна досељавања на Тасманију почињу крајем 19. и почетком 20. вијека открићем злата. Њен развој је почео развојем овчарства. За разлику од осталог дијела Аустралије развијено је месно овчарство и млијечно говедарство, а у околини градова свињогојство и перадарство. Будући да је Тасманија („велико аустралијско острво, а малена држава“) великим дијелом планинско подручје није се могла развијати земљорадња. То је донекле надокнађено примјеном најсавременијих агротехничких мјера, па су постигнути врхунски хектарски приноси. Због тога је форсиран развој воћарства које трпи већи нагиб топографске површине, првенствено узгој јабука, винове лозе и наранџе. Развој воћарства прати и узгој поврћа и крмних култура. У развоју Тасманије треба посебно нагласити хидроенергетски потенцијал ријека, па се највећи дио електричне енергије производи у хидроелектранама које имају стални пуни капацитет рада због обилних падавина и мањих температура у лјетном периоду године. То је омогућило развој електрометалургије на бази налазишта бакра, олова и цинка (Рисдон, Росеберу). Значајнија су налазишта мрког угља у источним предјелима Тасманије и нафте у Басовом пролазу. Значајни енергетски извори омогућили су развој електрометалургије, прехранбене и дрвне индустрије. На бази тога, развила се у два конкурентска града, Хобарт (главни град) и Лосестон у којима живи преко 65% укупног становништва Тасманије.

Савремени путеви и жељезничка пруга повезују сјеверне и јужне крајеве, па је Лосестон, средиште сјеверног приморја, повезан са Хобартом на југу. Осим тога, свакодневне су авионске везе са Јужном Аустралијом, док су поморске везе искључиво везане за савремени туризам и превоз расутих терета (руде и жито).

Тасманија спада у сами врх понуде аутралијског туризма. За њу се каже да је „Ирска Аустралије која привлачи свјежим љетима, националним парковима, шумама здравља и презеленим пејзажима уз многобројне ријечне токове“. Управо њен централни дио, на путу од Лосестона до Хобарта, има интересантне националне паркове шумских комплекса, атрактивне ријеке, језера и занимљив животињски свијет. Посебно задивљују дуге уређене пјешачке стазе и висећи мостови са алтернативним лифт-столицама за прелазак преко кањона. Туристичку понуду употпуњују комплекси винограда, стара здања из викторијанског периода, гастрономија, као и атрактивност пећина. Најбоље рјешење за посматрање острва са водених површина је возња савременим катамараном „тасманијски ђаво“ и уједно атракција ноћног посматрања пингвина и китова.

Главни и највећи град Тасманије је Х о б а р т (207.000 становника), који је други најстарији град у Аустралији, осниван 1803. године после Сиднеја (1788. године). Иако је на брзину насељен као кажњеничка колонија, до данас је очувано његово компактно и функционално језгро. Развијао се као риболовна лука, што је и данас задржао за извоз пољопривредних производа. Град је познат и као индустријски центар прехрамбене, металопрерађивачке, дрвне и текстилне индустрије.

Литература

- Бразда, М. (1978). *Аустралија*. Загреб: Школска књига.
- Дукић, Д. (1998). *Климатологија*. Београд: Географски факултет, Универзитет у Београду.
- Дебенхам, Ф. (1969). *Открића и истраживања*. Загреб: Младост.
- Гњато, Р. (1996). О неким проблемима регионалне географије. *Глобус* 23.
- Грчић, М. (2000). *Политичка географија*. Београд: Географски факултет.
- Грчић, М. и Слука, Н. (2006). *Глобални градови света*. Београд: Географски факултет и Москва: МГУ „М.В. Ломоносов“.
- Грчић, В. и Лопушина, М. (1994). *Сви Срби света*. Београд: Принцип.
- Нагеманн, А. (2004). *Kleine Gecshichte Australiens*. Minhen.
- Leigner, G. (2006). *Die Aborigines Australiens*. Minhen.
- Максимовић, Б. (1956). *Доба великих географских открића*. Загреб: НИП.
- Васовић, М. (1971). *Регионална географија – карактеристичне регије на земљи*. Београд: Универзитет у Београду.
- Шегота, Т. и Филипчић, А. (2004). *Географија Аустралије и Океаније*. Друго допуњено и измијењено издање, Загреб.
- Тодић, Д. и Бабић, В. (2007). *Туристичка географија свијета*. Бања Лука: ПМФ.
- Натек, К. и др. (2004). *Државе свијета*. Загреб: Младинска књига.
- Николић, С. (1977). *Увод у географију – историја географија и географских открића*. Београд.
- Петровић, Ј. и Давидовић, Р. (1978). *Релјеф земље*. Нови Сад: ПМФ.